

Міжнародна громадська організація «Лагода» звернулася до влади міста і держави з ініціативою розглянути проект зміни символіки столиці України, міста Києва, з Архангела Михаїла на Архангела Гавриїла і Діву Марію, котрі [історично](#) також є першопочатковими покровителями міста Києва; створення і встановлення на майдані Незалежності [пам'ятника Архангелу Гавриїлу і Діві Марії](#), замість пам'ятника Архангелу Михайлу, який останнім часом викликав [масу нарікань з боку громадськості](#) та духовенства.

На даний момент нам надійшли такі відповіді:

- **КМДА, Головне управління охорони культурної спадщини**

ВИКОНАВЧИЙ ОРГАН КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
(КИЇВСЬКА МІСЬКА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ)

ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНИ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

04070, м. Київ, вул. Спаська, 12, тел. (044) 425-30-25, Call-центр (044) 15-51

КВ.04/1 № 3410
на № _____ від _____

Голові правління Міжнародної
громадської організації «Лагода»
Михальчуку А.В.

Шановний Андрію Володимировичу!

За дорученням Київської міської державної адміністрації Головне управління охорони культурної спадщини розглянуло Ваше звернення з питань, що стосують заміни символіки і герба м. Києва.

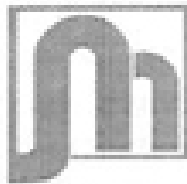
В межах компетенції повідомляємо, що згідно з літописними та архівними джерелами Архангел Михаїл вважається покровителем великих київських князів міста Києва. Зображення Святого зустрічається на гербах Києва починаючи з XV ст. На початку XX ст. на вежі, яка увінчувала будівлю Міської думи було встановлено зображення Архистратига Михаїла – покровителя Києва, що вражає змія. Статую було відлито у Берліні за малюнком арх. Шилле О.Я. Статую та кулю, яка підтримує фігуру Архистратига, було позолочено. В пам'ять про давню київську символіку будівлі Думи (нині це Майдан Незалежності) у проекті реконструкції Печерських (Лядських) воріт було передбачено встановлення пам'ятного знаку покровителю м. Києва – Архистратигу Михаїлу.

Поряд з цим інформуємо, що Київською міською державною адміністрацією прийнято розпорядження «Про покращення стану благоустрою та дизайну Майдану Незалежності», яким передбачено виготовлення нової скульптури Архистратига Михаїла.

Відповідно до рішення Київської міської ради щодо порядку найменування об'єктів міського підпорядкування, вшанування пам'яті видатних діячів і встановлення пам'ятних знаків у м. Києві, питання про увічнення визначних діячів та подій у формі встановлення пам'ятних знаків та меморіальних дошок попередньо розглядається на Комісії з питань найменувань та пам'ятних знаків виконавчого органу Київради (Київської міської державної адміністрації).

У разі прийняття позитивного рішення, Київською міською державною адміністрацією видасться відповідне розпорядження.

- **Музей історії міста Києва:**

Музей історії міста Києва

01001, м. Київ - 0-01
 пр. Арсеналів, 2
 тел. (044) 278 12 40
 факс (044) 278 12 02

Р/р. 35412001001
 в УДК м. Києва
 МФФ 820019
 Код 05334195

№ 581 від 31.10. 2011 р.
 На № від _____ 20 р.

Начальнику управління
 з питань внутрішньої політики
 та зв'язків з громадкістю
 Хонді М.

Зміст листа МГО «Лагода» можна розділити на 3 основні тези: 1) ствердження, часів Київської Русі покровителями Києва вважали Пресвяту Богородицю та св. архістратига Гавриїла (у якості доказу пригадано факт посвяти перших християнських церков міста на честь Пресвятої Богородиці та уривки з давньоруських писемних джерел про мо посвяти Благовіщенського храму на Золотих воротах); 2) критика щодо неканонічної форми скульптури святого архістратига Михаїла на Майдані Незалежності; 3) пропозиція про за офіційної символіки Києва (замість св. архістратига Михаїла – Пресвята Богородиця та архістратиг Гавриїл).

Коментуючи даний лист, можна констатувати наступне.

1. Факти посвяти перших християнських храмів міста Києва Пресвятій Богородиці відповідають дійсності, але слід зазначити, що йдеться про *головні* з перших храмів, взагалі перші: перші історично відомі храми – літописний Іллінський на Подолі, Десятинний Богородицький та Софійський Богородицький; а головні – Десятинний, Софійський, Благовіщення Богородиці на Золотих воротах, Успіння Богородиці в Києво-Печерській Лаврі. Достовірними є і давньоруські писемні повідомлення про специфічні мотиви посвяти Благовіщенського храму за Золотих воротах (літописне: *«Дарувати завжди радість а тому святому Благовіщенням Господнім й молитвою Святої Богородиці та архангела Гавриїла»*; з «Слова про Закон і Благодать» митрополита Іларіона: *«Нехай привітання звернув архангел до Діви, – буде і храму місту: до Тієї це «Радуйтеся, обрідована, Господиня Тобото!»*, – а до міста: *«Радуйтеся, благоверний граде, Господь є тобою!»*). У церковно-історичній літературі дійсно висловлювалася *гіпотеза* про те, що, окрім Божої Матері, архангел *«Гавриїл, по всій видимості, первоначально считался покровителем Киева»* в перший час після Хрещення Русі св. ки. Володимиром (Афитолоєва О.П., Лосева О.В., Гавриїл // Православная Энциклопедия, т. 10, Москва, 2005, стор. 188).

2. Форма скульптури архангела Михаїла на Майдані Незалежності дійсно сумнівної, хоча зору традиційної православної іконографії, хоча частково відбиває мотиви українського бароко, у стилі якого відбудовано арку Печерських воріт XVIII ст. – що править за підставою даної скульптури. Якщо порівнювати скульптуру на Майдані із зображенням св. архістратига Михаїла на ^{4/7} Майдані Незалежності, то можна сказати, що це зображення є більш сучасним, ніж зображення св. архістратига Михаїла на Майдані Незалежності.

простежується принаймі з межі XI-XII ст. – тоді у Києві було споруджено два монастирчі на честь св. архангела Михаїла: Видубицький та Золотоверхий. Отже, шанування св. Михаїла одного з покровителів Києва також сягає давньоруських часів.

3. Питання про зміну символіки Києва має вирішуватися відповідною державною установою, яка відповідає за геральдику України. Вирішенню питання має обов'язково передувати висновок фахівців, – із залученням вчених із кін церковної (православної канонічної) академічної професури, – коректного історико-богословського висновку, оскільки шанування Пресвятої Богородниці як покровительки Києва з часів Хрещення Русі навраць підлягає сумніву, проте воно не перебувало у суперечності з використанням образу Михаїла на гербі міста, оскільки православні князі сприймали своїх небесних покровителів ієрархізованим єдиним (Богородиця, архангел, святі подорожники – великомучениця Варвара, святі Печерські) та розрізняли молитовно-церковне шанування їх від практики використання сакральних образів у геральдиці.

З повагою

в.о. директора

К.В. Романова

